

AVRUPA'DA ULUSAL KİMLİK İNŞASI: WEİMAR VE NAZİ DÖNEMİNDE SPORUN ALMAN KİMLİĞİNE ETKİSİ (1918-1945)

Hüseyin KAVAK*

Öz

Bu çalışma, 20. yüzyılın ilk yarısında Almanya'nın ulusal kimlik inşa sürecini, Weimar Cumhuriyeti ile Nazi iktidarının birbirinden farklı ideolojik yaklaşımları çerçevesinde, spor eksenli bir perspektiften incelemektedir. I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin ardından Almanya'da toplumsal birliği yeniden tesis etme çabaları, güçlü siyasi ve kültürel araçların kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Weimar Cumhuriyeti, uluslararası alanda karşı karşıya kaldığı diplomatik izolasyonla mücadele ederken, toplumsal yeniden toparlanmayı sağlamak ve ulusal kimliği güçlendirmek amacıyla sporu kritik bir unsur olarak değerlendirmiştir. Savaş sonrası ekonomik ve sosyal yıkımdan derinden etkilenen Alman toplumu için spor, hem fiziksel direnci artıran hem de moral değerleri canlandıran bir çıkış yolu işlevi görmüştür. Nazi döneminde ise sporun işlevi köklü bir dönüşüme uğrayarak ideolojik bir araç hâline gelmiştir. Nazi rejimi, sporu yalnızca ulusal birliği pekiştirmek için değil, aynı zamanda ari ırkın üstünlüğünü vurgulayan bir propaganda mekanizması olarak da kullanmıştır. Statü göstergesine dönüşen büyük spor etkinlikleri, Nazi ideolojisinin temel değerlerini yansıtan militarist ve ayrıştırıcı bir yapıya dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Geleneğin İcadı, Kolektif Hafıza, Nazi İktidarı, Weimar Cumhuriyeti, Ulusal Kimlik.*

* Dr., İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, huseyinkavak@istanbul.edu.tr, ORCID: 0009-0006-1760-1525

NATIONAL IDENTITY CONSTRUCTION IN EUROPE: THE IMPACT OF SPORT ON GERMAN IDENTITY DURING THE WEIMAR AND NAZI PERIODS (1918–1945)

Abstract

This study examines the process of national identity construction in Germany in the first half of the 20th century from a sports-centric perspective, within the framework of the differing ideological approaches of the Weimar Republic and the Nazi regime. Efforts to re-establish social unity in Germany following the devastating effects of World War I necessitated the use of powerful political and cultural tools. While grappling with the diplomatic isolation it faced internationally, the Weimar Republic considered sports a critical element in achieving social recovery and strengthening national identity. For German society, deeply affected by the post-war economic and social devastation, sports served as a means of cultivating both physical resilience and morale. During the Nazi era, however, the function of sports underwent a radical transformation, becoming an ideological tool. The Nazi regime used sports not only to reinforce national unity but also as a propaganda mechanism emphasizing the superiority of the Puritan race. Major sporting events, transformed into status symbols, took on a militaristic and divisive character reflecting the core values of Nazi ideology.

Keywords: *Invention of Tradition, Collective Memory, Nazi Regime, Weimar Republic, National Identity.*

Giriş

Ulusal kimlik, bir topluluğun ortak bellek, dil, kültür ve tarihle bağlantılı olarak hissettiği bir bütünlük olarak düşünülebilir. Birçok devlet, ortak değerlerin çıkarımı olan ulusal kimliğin oluşum ve biçimlenme aşamasında kültürel alanların sunduğu tamamlayıcı role sahip olanaklardan yararlanır. Ulusal kimliğin tamamlayıcı aktörlerinden biri olarak değerlendirilen spor da, üstlendiği roller ve yüklenen vizyon ile bu süreçte önemli görevler üstlenir. Bu nedenle spor, salt fiziksel etkinliğin ötesinde, bir ulusun toplumsal bilincini, değerlerini ve tarihini biçimlendiren bir araç konumundadır. Tarihte birçok siyasal ve toplumsal olaydan etkilenen Alman ulusal kimliğinin çağdaş anlamda oluşum süreci, 19. yüzyılın ortalarına rastlar. Bu süreç içinde Alman hükümetleri, toplumsal yakınlaşma ve bütünleşme aracı olarak sporu, etkili bir enstrüman olarak kullandı. Özellikle Weimar Cumhuriyeti tarafından izlenen politikalar,

Alman toplumunun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısına derinlemesine etki etti. Yalnızca siyaset kurumunun işi olarak görülmeyen spor, bu dönemde özel sektörün de desteğiyle ülke geneline yayıldı. Spor tesislerinin yaygınlaşması, akademik alanda, üniversitelerde sporla ilgili çalışmaların yapılması ve Avrupa çapında spor organizasyonlarına başvurulması, devlet için bir saygınlık meselesi olarak değerlendirildi. Toplumsal açıdan spor yalnızca fiziksel etkinlik olmaktan çıkarak, Alman halkının birlikelik duygularını güçlendiren ve ulusal gururun anlatımı olan bir simge durumuna getirilmeye çalışıldı. Alman ulusal kimliğinin oluşumunda ve güçlenmesinde sporun oynadığı kültürel rol, Almanya'nın tarihî ve mimari dokusunu da derinden etkiledi. Özellikle, Alman ulusal tarihinin dönüm noktalarından biri olan 1936 Berlin Yaz Olimpiyatları, sporun siyasileşmesi açısından yeni bir dönemi göstermektedir.

Spor, hem Weimar Cumhuriyeti döneminde hem de Nazi yönetiminde, ulusal kimlik politikası için stratejik ve işlevsel bir araç olarak kullanıldı. Alman halkının bir araya gelme ve ulusal kimlik duygusunu güçlendirme gerekliliği göz önüne alındığında, spor etkinlikleri toplumsal dayanışmayı artırma ve ideolojik görüşleri halka kabul ettirme konusunda en etkili algı yöntemlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Weimar Cumhuriyeti ve Hitler dönemlerinde, sporun yaygınlaştırılması ve erişilebilir duruma getirilmesi, Alman halkı arasında eşitliği vurgulayan bir politika olarak öne çıkmış olarak görülebilir. Ancak toplumda 'öteki' olarak görülen, Cermen soyundan olmayanları bu yolla dışlayacak bir ayırıştırma aracına dönüştüğü de unutulmamalıdır. Özellikle Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP/Nazi Partisi) döneminde, ideolojik çerçevede hazırlanan milli kimlik projesi, ırksal üstünlüğe dayalı bir anlayışı barındırıyordu. Nazi yöneticileri, sporu 19. yüzyılın ortalarından beri Alman düşünürler tarafından idealize edilen Ari Alman ırkını inşa edecek biyolojik bir yapı ögesi olarak gördü. Sarışın, mavi gözlü ve atletik Alman bedeni, Nazi propagandasının merkezinde yer aldı; bu fiziksel özelliklere sahip bireyler ulusal kahraman olarak öne çıkarıldı. Bu açıdan 1936 Berlin Yaz Olimpiyatları, Hitler ve yönetimi tarafından ideolojik propagandayı aşılayarak kitlesel bir silaha dönüşen spor organizasyonu olarak dikkat çeker.

Bu çalışma, Weimar Cumhuriyeti ve Nazi Almanyası dönemlerinde sporun ulusal kimlik inşasındaki rolünü, ideolojik açıdan karşılaştırmalı bir bakışla ele almaktadır. Mevcut çalışmalar daha çok Nazi dönemi propagandası ve spor organizasyonları üzerinden sporun siyasi işlevlerini tartışmaktadır. Bu durum, konuyu dar bir bakış açısının içine sıkıştırmakta ve Weimar döneminde sporun toplumsal bütünleşme ile ulusal birliği güçlendirme yönü yeterince araştırılmamaktadır. Çalışma, Weimar Cumhuriyeti ile Nazi dönemi arasındaki farklılıkları kuramsal bir çerçevede incelemekte; sporun bir yandan demokratikleşme ve toplumsal bütünleşmeye hizmet eden bir işlev üstlenmesini, diğer yandan ideolojik bir propaganda ve baskı aracına dönüşmesini bütüncül

biçimde analiz etmektedir. Bu yönüyle çalışma, yalnızca sporun tarihsel işlevini değil, aynı zamanda ulusal kimlik inşasındaki farklı ideolojik yaklaşımları da ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Ayrıca, çalışmada Hobsbawm'ın geleneğin icadı ve Halbwachs'ın kolektif hafıza kuramlarını spor-ulusal kimlik ilişkisine uygulayarak, literatürde çoğunlukla göz ardı edilen kültürel ve sembolik boyutları da araştırmaya dahil etmektedir. Bu bağlamda spor, yalnızca bir propaganda aracı değil, toplumsal hafızayı yeniden üreten ve kolektif kimliği pekiştiren bir araç olarak ele alınmaktadır. Araştırma, hem toplumsal katılım hem de devlet müdahalesi boyutlarını birlikte inceleyerek, demokratik ve Nasyonal Sosyalist bağlamlarda sporun ulusal kimlik üretimindeki farklı rollerini ortaya koymaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Modern toplum düzeninin temel kavramları arasında yer alan ve etkileri günümüzde de tartışılan ulus-devlet kavramı, 1789 Fransız İhtilali sonrası derinlik kazanmıştır. Ulus-devlet anlayışının ideolojik çıkış noktası olan *ulusçuluk*; bireyleri ortak söylem, simgeler ve ulusal ritüeller etrafında kitlesel olarak birbirine bağlayarak modern devlet toplumunu inşa etmeyi amaçlamıştır (Zabunoğlu, 2018). Bu bağlamda, ulusçuluğun kabul edilen ideolojik bir söylem haline gelmesini Benedict Anderson'un, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (1983), adlı çalışmasında hayali cemaatleri, kavramsallaştırarak açıklamaya çalışmıştır. Anderson'a göre uluslar hayali cemaatlerdir. Birbirini tanımayan insanların semboller, ritüeller ve iletişim araçları yoluyla kendilerini aynı topluluğun parçası olarak hayal etmesinin ürünüdür. Benzer biçimde Ernest Gellner, *Nations and Nationalism* (1983)'de, ulusun oluşumunu sanayi toplumuna bağlayarak farklı dil ve kültüre sahip toplulukların yaşam tarzlarının zamanla benzeşerek ulusal kimliği oluşturduğunu ifade etmiştir. Eric Hobsbawm (1992), yayınladığı *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality* adlı çalışmada ulusal kimliği icat edilmiş gelenekler (*invented traditions*) olarak tanımlayarak sonradan oluşmasına dikkat çeker. Dolayısıyla, bu noktada kimlik kavramı öne çıkar.

Latince “identities” kökünden gelen *kimlik* kavramı; “özdeşlik” anlamı taşımaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK), kimliği *insanın sahip olduğu nitelik ve özelliklerin bütünü* olarak tanımlamaktadır. Sosyal bilimlerde kimlik, bireysel özelliklerin yanı sıra toplumsal aidiyetleri ve özneler arasındaki ilişkiden ortaya çıkan bir tür statüyü ifade eder. Yapılan araştırmalar, kimliğin süreç odaklı yapısına dikkat çekerek, insanın sosyal çevresinde kendini tanımlama, konumlandırma ve kendini başkalarının gözünde değerlendirme süreci olarak açıklar (Kimlik. (b.t.). <https://sozluk.gov.tr/>; Yurdigül, 2017; Ak, 2019). Erikson'a göre kimlik, kişisel özellikler ve toplumsal değerlerin birleşimi olup, bireyin kendisini hem kendi gözünde hem de başkalarının gözünde tanımlama

sürecidir (Erikson, 1968). Bu nedenle kimlik, bireysel farklılıklardan öte, ortak bir konumlandırmanın sonucudur.

Ulus kavramı ise, sınırları belli bir alan içinde yaşayan farklı sosyo-kültürel, dinsel ve etnik yapıya sahip insanların; toprak, vatan, dil ve tarih gibi kutsal değerler çevresinde, bir devletin vatandaşı ve parçası olma düşüncesiyle bir araya gelmesi sonucunda oluşan yapıdır (Şengöz, 2022). Anthony D. Smith (1991), ulus kavramını, etnik kökene dayalı kültürel bağların zamanla siyasi düzende yeniden üretilmesi olarak görür. Ancak Jürgen Habermas, ulusal kimliği klasik etnik kökene dayandırma anlayışının aksine, anayasal değerler, demokratik ilkeler ve hukuki düzen çerçevesinde tanımlar. Anayasal vatandaşlık kavramının ön planda olduğu Habermas'ın düşüncesinde, günümüz çoğulcu toplumlarını etnik köken, dil ya da tarih gibi unsurların yerine özgürlük, eşitlik ve demokrasi ilkelerini taşıyan anayasa etrafında bir araya gelmelerini bekler (Habermas, 1992).

Ulusal kimlik, kendilerini tek bir ulus olarak gören, kader birliği yapan insan topluluğunun oluşturduğu ve sahip olduğu milli değer olarak tanımlanır. Ulusal kimlik, bir yandan tarihsel mitler, milli semboller ve ritüeller aracılığıyla inşa edilirken, diğer yandan günlük yaşamdaki söylemsel imgelerle canlı tutulur. Bu bağlamda Michael Billig'in (1995), "banal milliyetçilik" yaklaşımı, ulusal kimliğin yalnızca büyük törenlerde değil, gündelik semboller (bayraklar, marşlar, spor karşılaşmaları) aracılığıyla da sürekli yeniden üretildiğini vurgular. Böylece ulusal kimlik, bireylerin aidiyet duygusunu güçlendirirken, toplumsal bütünlüğün korunmasına da katkı sağlar (İstif İnci, 2020; Tükel Kanra, 2022). Weimar dönemi, Alman ulusal kimliğinin ciddi bir kriz ve tartışma sürecinden geçtiği bir dönem olarak öne çıkar. I. Dünya Savaşı'ndaki yenilgi ve Versay Antlaşması, yalnızca ulusal gururun kaybına yol açmakla kalmamış, aynı zamanda Alman toplumunda kimlik krizine neden olmuştur (Hobsbawm, 1990). Bu süreçte yaşanan ulusal kimlik tartışmalarında ortak çıkarım, kavramın yeniden inşa edilmesi gerektiğidir. Bu bağlamda kimlik tartışmaları iki ana eksenle yoğunlaşmıştır. İlk düşünce, ulusal kimliğin sadece doğuştan gelen bir özellik olmadığını, toplumsal ve kültürel etkileşimlerle sürekli inşa edildiğini öne sürdü. Yani bir toplum, bayrak, marş, gelenekler gibi paylaşılan değerler aracılığıyla kendini millet olarak tanımlar. İkinci olarak, Demokratik Cumhuriyet'e karşı olan milliyetçi çevreler, ulusal kimliği vatan ve ırk temelli bir anlayışla yeniden tanımlamaya çalışmıştır. (Peukert, 1992; Mosse, 1990). Mosse (1990), I. Dünya Savaşı sonrası Alman toplumunda yaşanan ortak acı, zorluklar ve anma törenlerinin, toplumsal kimliğin yeniden şekillenmesinde önemli rol oynadığını ileri sürmüş, bu sürecin ileride milliyetçi ve ırkçı fikirlerin yükselişine zemin hazırlandığını belirtmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Araştırmada, Weimar Cumhuriyeti ve Nazi Almanyası dönemlerinde sporun ulusal kimlik inşasındaki ideolojik rolünü anlamak için iki kuramsal çerçeve seçilmiştir. Bunlardan ilki Maurice Halbwachs'ın kolektif hafıza kuramı, diğeri de Eric Hobsbawm'ın icat edilen gelenekler kuramıdır. Bu kuramlar, her iki dönemin farklı toplumsal ve politik dinamiklerini kavramsal olarak açıklamak için metodolojik bir temel sağlar.

Geçmiş bir yansıma olarak gören Fransız sosyolog Maurice Halbwachs'ın (1887-1945) öne sürdüğü “kolektif hafıza” kavramı; toplumların geçmişten gelen birikimlerin yansımasıyla cemiyetler arasında yer edindiğini ve tanındığını savunur. Halbwachs'ın düşüncesine göre toplumu ortak davranmaya yönelten unsur kolektif hafızaya yüklenen değerlerdir. Kolektif hafızayı canlı tutan da, toplumsal grupların kendi aralarında geliştirdiği özgün, sosyal ilişkiler ve sosyal çevredir. Halbwachs, bireylerin belleklerinin toplumsallaşma sayesinde ve diğer toplum üyeleriyle etkileşim sonucunda geliştiğini savunur (Halbwachs, 1980). Bu nedenle, bireyin hafızası ait olduğu grup ya da toplumun hafızasından bağımsız değildir. Bu bağlamda Almanya'nın toplumsal ve politik açıdan dönüşümler yaşadığı Weimar Cumhuriyeti döneminde spor faaliyetleri eğlenme ya da rekabet unsuru olmaktan öteye geçerek kolektif hafızayı yeniden canlandırmada önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Bu dönemde spor, savaştan yeni çıkan bir toplumu hayata bağlayacak, savaşın yıkıcı travmalarını hafifletecek ya da unutulmasına yardımcı olacak ve ortak aidiyet duygusunu geliştirecek en büyük sosyo-kültürel araçlardan biri olarak görülmüştür (Halbwachs, 1980).

Weimar Cumhuriyeti döneminde sporun toplumsal ve kültürel alandaki rolüne yönelik kuramsal çıkarımlarda bulunmaya katkı sağlayan kolektif hafıza bu anlamda Nazi döneminden ayrışması bakımından önemli bir bakış açısı sunar. Halbwachs, bireylerin hafızasının toplumsal çerçeveden bağımsız değerlendirilemeyeceğini ifade eder. Toplumsal gruplar, geçmiş ortak değerler ve ritüeller üzerinden hatırlayarak kimliklerini ve aidiyetlerini yeniden üretir. Örneğin, Friedrich Ebert döneminde spor, kitlelerin moralini yüksek tutmak ve savaş sonrası toplumsal travmaları dönüştürmek amacıyla desteklenmiş, okul ve gençlik spor programları aracılığıyla vatandaşlık bilinci güçlendirilmiştir (Britannica, 2025). Weimar döneminde, okul ve kulüp sporları aracılığıyla toplumsal ritüeller yeniden canlandırılmış, halkın moral ve aidiyet duygusu güçlendirilmiştir. Spor etkinlikleri, geçmişin hatırlanmasını ve ulusal kimliğin paylaşılmasını somutlaştırarak ortak aidiyet duygusunu pekiştirdi.

Hobsbawm'ın geleneğin icadı yaklaşımı, kolektif hafıza kuramının aksine toplumsal ritüellerin ve kültürel uygulamaların tarihsel olarak köklü olmayabileceğini, ancak bilinçli biçimde toplumsal normları, değerleri ve

kimlikleri pekiştirmek amacıyla oluşturulabileceğini ileri sürer. Hobsbawm'a göre bir millet yaratmak ancak geleneğin icadı ile mümkün olmuştur (Hobsbawm & Ranger, 1983). Yaklaşım, bir geleneğin sürekli tekrarlanması yoluyla bireylerde ait olma duygusu, davranış biçimleri ve toplumsal rıza yaratabileceğini vurgular. Yaklaşım göre ritüeller, uygulamalar, adetler ve semboller, geleneğin inşa edilmesinde sıklıkla kullanılabilecek önemli araçlar olarak görür. Ritüeller, bireylerin davranışlarını toplumsal olarak kabul edilebilir kılar ve mevcut iktidar ya da ideolojik yapılarla uyumlu hâle getirir. İnsanlar uygulanan ritüeller aracılığıyla kendilerini bir topluluk veya ulus içinde konumlandırır. Bu nedenle törenler, anıtlar, askeri geçit törenleri, bayramlar, marşlar, kutlama gibi sürekliliği olan ritüeller halkı istenilen ideolojiye sevk etmede önemli kaynaklardır. Bu tören ya da kutlamalarda şarkılar, şiirler ve marşlar halka ezberletilerek birlik havası verilir. Asıl amaç ortadaki eşitsizliği gizleyerek her şeyi olağan ve meşru göstermektir (Sıdal, 2020).

Geleneğin icadı yaklaşımı açısından Nazi Almanyası'nda spor faaliyetleri ve düzenlenen törenler, gerçeği örtbas etmek amacıyla sistemin devamını güçlendirecek ritüellerle süslenmiştir. Hobsbawm'a göre, bir toplumda bu tür ritüeller ve törenler, bilinçli biçimde ulusal kimliği pekiştiren gelenekler olarak oluşturulur. Bu ritüeller, bireylerin aidiyet duygusunu ve toplumsal rızayı güçlendirmek amacıyla kurgulanır. Nazi Almanyası'nda bu yaklaşım, spor ve gençlik programlarında açık biçimde gözlemlenebilir. Hitlerjugend spor etkinlikleri, yalnızca fiziksel eğitim amacı taşımakla kalmamış, aynı zamanda genç bireyleri Nazi ideolojisine göre disipline etmek, itaat ve ortak aidiyet duygusunu içselleştirmek için tasarlanmıştır. 1936 Berlin Olimpiyatları, Alman ulusunun disiplinli, modern ve güçlü olduğu izlenimini vermek için düzenlenmiş bir ritüel olarak öne çıkmıştır. Bu etkinlikler, Hobsbawm'ın yaklaşımında vurgulanan bilinçli olarak yaratılmış gelenek mantığına uygun biçimde, ulusal kimliğin ideolojik bir araç olarak somutlaştırılmasına örnek gösterilebilir.

Literatür Taraması

Birey ve toplumsal grup kimliklerinin inşasında önemli rol oynayan spor, akademik çalışmalara konu olmuş ve üzerinde kuramsal ile ampirik çalışmalar yapılmıştır. Heere ve James (2007: 319-337) araştırmasında, spor takımlarının bireylerin ulusal ve bölgesel kimlikleri ile etkileşim halinde olduğunu ve bu takımların, bireylerin aidiyet duygusunu pekiştiren çok boyutlu bir yapı sunduğunu göstermektedir. Çalışmada, spor takımlarının sosyal kimlik inşasında merkezi bir rol oynadığı ve sporun bireylerin grup kimliklerini güçlendirdiği vurgulanmaktadır. Bu durum, sporun yalnızca bir eğlence aracı olmaktan öteye geçerek, bireylerin kendilerini tanımlama süreci olarak öne çıkmasında etkili olmuştur. Brentin ve Cooley (2015: 1-3), milliyetçilik ve kimlik üzerine yaptıkları çalışmalarda, sporun popüler kültürün önemli bir argümanı haline geldiğini savunur. Yerel, ulusal veya küresel çapta ortak kimliklerin yeniden

üretilmesinde veya biçimlenmesinde sporun sosyal, kültürel ve siyasi önemine dikkat çeker. J. McClancy (1996: 4) ise, kimliğin bir aracı olarak gördüğü sporun, toplumda farklılık hissi uyandırdığını ve bireyin kendisini ve başkalarını sınıflandırma yoluyla toplumun dinamikleri üzerine düşünmeye yönlendiğini ifade eder.

Smith (1991), sporun sadece güncel kimlik inşası ile sınırlı kalmadığını, aynı zamanda geçmişteki ulusal başarıların da hafızaya kazınarak bu kimlik duygusunu devam ettirdiğini savunur. Ulusal kimlik, sporun kimlik inşasındaki en önemli boyutlarından birini oluşturur. Uluslararası spor karşılaşmalarında elde edilen başarılar, halkların kültürel hafızasında yer edinir ve ulusal kimlik anlatısının bir parçası hâline gelir. Chalip (2006: 4), sporun ulusal kimlik üzerindeki rolünü vurgulayarak, uluslararası sistemde öncelik sırası değişse de sporun meşruiyetini artıran beş ilkenin varlığına işaret eder. Chalip'e göre; sağlık, sosyalleşme, ekonomi, toplumsal gelişme ve ulusal kimlik alanlarında spor ön plana çıkar. Ortak ulusal kimlik inşa etmenin zorluğuna değinen Chalip, spor bağlamında bir ulusal kimlik inşasından söz edilecekse sosyal, dini ve siyasi farklılıkları göz önünde bulundurarak bunları ayırtırmadan hareket edilmesi gerektiğini savunur. Ayrıca inşa edilecek ulusal kimlik ögesinin ulusçulukla ilişkilendirilebilecek olumsuz özellikler taşımaması gerektiğini ileri sürer (Chalip, 2006). Hoberman ise sporu, ulus kavramını basite indirgeyerek karmaşık gibi görünen olayları basit biçimde anlatan çözüm aracı olarak görür. Yapı olarak politik olmayan spor, güçlü ve basit anlatısı sayesinde ideolojilerin yeniden üretilmesi için propaganda aracı haline getirilmiştir (Brentin ve Cooley, 2015).

Ulusal Kimlik Oluşumunda Sporun Yeri ve Katkısı

Ulus kavramı ve ulusal kimliğin tarihsel geçmişini anlamak için, iç ve dış etkilerin birleşiminden ortaya çıkan bütünü incelemek gerekir. Bu bütünün ortak paydaları olan dil, tarih, coğrafya, kültür ve din, ulusları bir araya getiren, kimlik duygusu oluşturan temel yapı taşlarıdır. Ulusal kimlik, bu temel yapı taşlarının ortak ürünü olan “biz” ve “öteki” kavramları arasında biçimlenir. Öteki üzerinden tanımlanan ulusal kimlik, karşılaşmalar ve etkileşimlerle birlikte sürekli olarak yeniden yapılanma döngüsü içindedir. Sosyal bilimciler, ulusal kimliğin karşılıklı bir etkileşim içinde, iç ve dış ögeler çevresinde biçimlendiğine özellikle vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, ulusal kimlik, bir topluluğun kendi içinde ve başka topluluklarla etkileşimde bulunarak geliştirdiği dinamik bir yapı olarak anlaşılmalıdır. Belirli bir coğrafyayı ve paylaşılan kültür ögelerini içeren iç unsurların anlam kazanabilmesi ve değer taşıyabilmesi için, bunların dış etmenlerle ve diğer toplumlarla etkileşim içinde olmaları gerekir. Bu etkileşim sürecinden çeşitli çıkarımlar elde edilir. Kimlikleri oluşturmak, biçimlendirmek ve güvence altına almak için kültürel alanların kullanılması birçok devletin yararlandığı bir süreçtir. Özellikle spor, tarihsel olarak ulus inşa etme sürecinde tamamlayıcı bir rol oynar ve ulusal kimlik inşasına çeşitli yönlerden katkı sağlar

(İstif İnci, 2020; Virdi). Uluslar, spor sayesinde yaşanabilecek küçük çapta iç ayrılıkların önüne geçebilir ve vatandaşları yeniden ortak eylem çizgisine yöneltebilir. Ulusal duyarlılığı oluşturan maddi ögeler içinde sporun oynadığı ideolojik rol diğerlerine göre ön plana çıkar. Karşılaşmalar, niyet ve söylemlerin somutlaştığı, düşüncelerin anlam bulduğu ortamlardır. Her mücadele ve temsilde farklı anlamların ön plana çıkıp, bir anlamın diğerine üstün geldiği kimlik açıklamaları da dikkat çeker. Bu açıdan bakıldığında sporun ulusal kimliğin temsilinde ve milliyetçiliğin yaygınlaşmasında üstlendiği rol her ülkenin kendi ulusal kimlik tanımlamalarıyla anlam kazanır (Şahin, Yenel ve Çolakoğlu, 2010; Ak, 2019). Ulusu oluşturan bireyler, sportif başarılar sayesinde “birlik” olma farkındalığına erişir, vatanseverlik duygularını pekiştirir ve bunun sonucunda ulusal kimlik kazanımı elde eder. Ulusal birliktelik isteği sporcuları ve oyunları ulusal koşullara yöneltir. Milliyetçilik bu nedenle uluslararası arenada rekabetçiliğin temel dinamiklerinden bir sayılır (Horvath, 2015).

Spor etkinliklerinin uluslararası toplumda yaygınlaşması bir ulusun gelişimine ve tanıtımına olumlu katkılar sunar. Tanınmış ve egemen bir devlet olarak rekabet etmek, devletin uluslararası ilişkilerdeki rolünün baskınlığını artırabilir. 1932 Los Angeles ve 1936 Berlin Olimpiyatları’nın İtalya ve Almanya’ya uluslararası alanda kazandırdığı imaj son derece önemlidir. Yurt içinde toplumsal bellek ve duygu birliği sağlamak için kullanılan spor, sevinçlerin, üzüntülerin ve zaferlerin öyküleriyle birleşerek ortak bir deneyim oluşturur. Bir spor etkinliğinin parçası olmak, hatta bir izleyici olarak orada bulunmak, ulusal kimlik inşasının gerektirdiği birlik duygusunun gelişiminde önemli bir adımdır (Virdi,t.y). Spor karşılaşmaları, ulusların rekabet ve milli duygularını perçinlediği gibi, bireysel temsilcilere verilen destek ve ödüllendirme sistemi ulus içi sorunları toplumsal birlikteliğe dönüştüren yapıcı bir mekanizma görevi üstlenir. Örneğin, milli takım maçları yalnızca basit bir spor karşılaşması değil, aynı zamanda ulusal birliğin ve dayanışmanın simgesi olarak değerlendirilir. Bu maçlar, farklı görüş ve inançlardaki taraftarları bir araya getirerek, yalnızca spor tutkusu çevresinde değil, aynı zamanda ortak bir kültürel miras ve kimlik duygusu etrafında birleştirir.

Taraftarlar, milli takımlarının maçlarını izleyip, bir taraftan ulusal marşları söyleyerek bayraklarıyla destek verirken, diğer taraftan aynı heyecanı paylaşarak ulusal kimlik duygusunu güçlendirir. Milliyetçilik duygularının en çok hissedildiği alanlar olan uluslararası spor organizasyonları, katılan ülkelerin kendilerini kanıtlamalarına olanak verecek biçimde düzenlenir. En basit biçimiyle, tören sırasında selamlama bölümünde sporcuların giysilerinden, protokolü selamlama biçimine kadar her şey, ulusal kimliğin yansımasıdır. Bu nedenle organizasyonlarda kimlikleşme ve sahiplenme duygusu güçlenir. Devletler, milli karşılaşma sırasında ve sonrasında, madalya törenlerinde güçlerini gösterme şansı elde eder. Olimpiyat yayınları, milli marşların

çalışması, madalya törenleri ve bayrakların sıralanması, ulusların kültürel farklılıklarını ön plana çıkaran ve politik yanlarını güçlendiren törenlerdir. Kazanılan başarılar milletin gurur duygusunu artırır; bu durum beraberinde sosyal birliktelik azmini getirir. Bu yönüyle spor, milletlerin birbirine zarar vermeden mücadele edebildiği az sayıda halka açık kamusal alanlardan biri durumuna gelmiştir (Nie, 2013; Horvath 2015; İstif İnci, 2022).

20. yüzyılın başlarında araştırmacılar, sporun toplumsal inşa sürecinde önemli bir araç olduğunu ve ulusal kimliğin oluşumuna katkı sağladığını vurgulamışlardır. Ulusçuluk hareketlerinin hız kazandığı bu dönemde spor, devletlerin ulusal benliklerini ve politikalarını ifade etmelerinin yanı sıra toplumsal hareketliliği destekleyen bir araç olarak giderek daha fazla önem kazanmıştır. Nitekim ulusal değerlerin tanıtılması, toplumsal hareketlilikle doğrudan ilişkilidir. Toplumun merkezinden başlayarak çevreye doğru yayılan bu hareketlilik, kademeli biçimde ilerler ve son aşamada uluslararası düzeyde görünür hale gelir. Uluslararası alan, ulusal saygınlığın ve kimliğin temsil edildiği bir konum olduğundan, mücadele ve zafer arzusunun en yoğun hissedildiği noktadır. Bu düzeyde elde edilecek başarı, ulusların bağımsızlıklarının simgesi olduğu kadar, toplumların dayanışma ruhunu güçlendiren bir unsur olarak da önem taşır. Uluslararası organizasyonlarda kullanılan ulusal semboller, mitler ve yapılan göndermeler ise temsil edilen ulusun kendi toplumuna ve dünyaya iletmek istediği açık mesajlar olarak değerlendirilebilir. Örneğin, Güney Kore'de ülkenin ulusal ya da uluslararası spor organizasyonlarda tanıtımına büyük önem verilmesi ve milli değerlerin hatırlatılması, milliyetçilik duygularının barışçıl yollarla güçlenmesi için fırsat olarak görüldü. Milli sporculara milli kahraman gözüyle bakılmasının nedeni, de en yüksek aşamada onore edilen değerlerin yalnızca yüksek nitelik ve kişiliğe sahip yurttaşlar tarafından temsil edileceği düşüncesidir. Başarılı sporcular, ulusun farklı toplumsal gruplarını bir araya getiren ve simgesel olarak birleştiren ulusal bir imge haline gelir. 1980'lerde Avustralya Spor Kurumu'nun kurulmasının bir nedeni, genç insanlara sağlıklı spor etkinliklerine katılım olanağı sunmanın yanı sıra, dünya çapında şampiyonlar yetiştirme ve ulusal moralin artırılması amacını taşımaktadır (Şahin ve ark. 2010).

Milliyetçi politikayı benimseyen veya zaman zaman bu yönde karar alan ulus devletler, sporu hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilecek bir enstrüman olarak kullanabilir. Olumlu yönleri, birlik ve beraberlik duygusunu artırarak ulusal kimliği güçlendirmesi ve uluslararası etkinliklerin farklı kültürler arasında iletişimi ve anlayışı kolaylaştırmasıdır. Olumsuz yönleri ise, ayrımcılık, dışlanma, iç çatışma riski ve manipülasyonun kötü amaçla kullanılmasıdır. Farklı ülkelerin sporcuları arasındaki rekabetlerde, milliyetçilik unsuru genellikle politik hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir araç hâline gelir. Örneğin Demokratik Alman Cumhuriyeti (Doğu Almanya) sporcularından biri olan

bisikletçi Gustav Adolf Schur, ülkesinin spora yönelmesinin nedenini ulusal başarıya olan gereksinim olarak açıklar. Schur, Doğu Almanya'nın içinde bulunduğu politik çemberi yıkmak için sporda elde edilen başarıların kritik olduğuna inanıyordu. Marshall Planı'nın uygulanmaya başladığı ve Batı Almanya'nın NATO üyesi yapıldığı bir dönemde, Schur, Doğu Almanya'nın uluslararası arenada tanınması ve saygınlık kazanması için sporun gücüne olan inancını ifade ediyordu. Bu durum, Schur gibi sporcuların, ülkelerinin politik ve ulusal hedeflerini desteklemek amacıyla sporun milliyetçilik duygusunu güçlendiren bir araç olarak kullanılmasını teşvik etmelerine yol açmıştır (Şahin ve ark. 2010).

Spor etkinliklerinin yaygınlaşması ve rekabetin artmasıyla, her ulusun kendi kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ulusal sporlar ön plana çıkmıştır. Ulus devletleşme sürecinin bir sonucu olarak değerlendirilen bu eğilimler, her ulusun kendi spor kültürünü, özgünlüğünü vurgulamak ve diğer uluslarla olan ilişkilerinde bir tanıtım aracı olarak hizmet etme amacı taşır. Iowerth, Hardman ve Jones, ulusal sporların ulusal kimlik, ekonomi ve en önemlisi ulus devleti yansıttığını vurgular. Ayrıca, Galler'in ulusal spor organizasyonu Sport Wales, Galler kültürünü, kimliğini ve uluslararası vizyonunu biçimlendiren temel öğenin spor olduğunu ifade eder (Üçüncüoğlu, 2017; İstif İnci, 2022). Her ülkenin tarihsel ve kültürel köklerinden esinlenen ulusal mitlerle ilişkilendirdiği sporlar vardır. Coğrafi farklılıkların da etkili olduğu ulusal spor dalları birini diğerinden ayırt eden önemli ulusal kimlik bileşenidir. Türkiye ve Azerbaycan güreş, İngiltere Futbol, Rusya Jimnastik, Amerika Amerikan futbolu ve Hentbol, Fransa, Belçika ve Hollanda bisiklette, İrlanda ise hurling gibi spor dallarında ön plana çıkar. Bu spor dalları yalnızca fiziksel etkinlik değil, aynı zamanda bir ülkenin tarihine, kültürüne ve toplumsal yapısına köklü toplumsal mesajlar taşıyan önemli unsurlardır. Güreş, Türk devletlerinin askeri geleneğini; İngiliz futbolu, Britanya İmparatorluğu'nun yayılma gücünü; Amerikan futbolu ve hentbol ise Amerikan kültürünün dinamizmi ile rekabetçi ruhunu yansıtır. İrlanda Hurling'i ise, İrlanda halkının dayanışma ve mücadele ruhunu simgeler. Bu spor dalları aracılığıyla kurulan tarihsel ve kültürel bağlar, ulusal rekabetin küresel düzeydeki yansımaları oluşturur (Çırka, 2017).

Sosyal Bütünleşme ve İdeoloji Aracı Olarak Spor

Ortak çıkar ve değerler çerçevesinde toplumu oluşturan bireyler, güçlü bir topluma ait olma ihtiyaç ve isteğini her zaman hissetmiştir. Bu ihtiyaç ve isteklerini karşılanmasında spor önemli bir araçtır; çünkü spor, bireyin fiziksel etkinlik gereksinimine yanıt verirken, toplumun ihtiyaç duyduğu maddi/manevi kaynakları da karşılayabilir. Spor, din, dil, kültür, cinsiyet ve ırk farkı gözetmeksizin, bireyleri ötekileştirmeden bir araya getirir, ortak düşünme ve hareket etme yeteneğini güçlendirir (Bolçay, 2019; Yılmaz, Karlı ve Yetim, 2006; Suner ve Adlı, 2018). Kuşkusuz bir devletin kuruluş serüvenini, kimlik

kazanım sürecini tek başına spora bağlamak doğru olmaz ancak birlikte yaşama isteğini gösteren en iyi örneklerden biri olduğu da yadsınamaz. Eski çağlardan bu yana sporun toplumsal kaynaşmayı sağlayan başarılı bir araç olduğunu gösteren birçok örnek bulunmaktadır. Örneğin, Çin imparatorları halkı bir arada tutarak enerjilerini yararlı işlere yöneltmek için spor etkinliklerini kullandı. Antik Yunan şehir devletleri ise toplumsal barışı sağlamak ve toplumu kaynaştırmak amacıyla olimpiyat oyunları düzenledi. Dahası Antik Yunan'da spor, barışı kan dökmeden sağlayan diplomatik bir araç olarak kullanıldı (Uğuryol, 2019; Şahin ve ark., 2010). Çağdaş ulus devletler de, toplumsal yakınlaşmayı sağlamak amacıyla spor etkinliklerinden yararlanmışlardır. Örneğin, İngiltere'de bireyin toplum içindeki saygınlığını artırmak, sosyalleşmeyi desteklemek ve kişilerin sınıflarını belirlemek için sporun alt dallarını etkin biçimde kullandı. 19. yüzyılın ikinci yarısında Kraliçe Victoria'nın (1837-1901) tahta olduğu dönemde toplumsal sorunların aşılmasında atletizm gibi spor faaliyetlerinin etkili olduğu görülür. Sanayi devrimiyle birlikte kapitalist toplumun yükselişi, sporun gelişimine ivme kazandırmış ve batılı ülkelerde kapitalist üretim biçiminin bir ürünü olarak yaygınlık göstermiştir (Aslım, 2007). Hobsbawm'a göre, geleneğin icadı sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkmış ve seçkin gruplar, yeni bir siyasi topluluk oluşturmak amacıyla etnik topluluklardan birini ön plana çıkarmıştır. Bu süreçte geleneğin icadıyla millet oluşmuş, ortak kimlik ve dil kurgulama çabaları ise Hobsbawm'a göre, geçmişten koparılmış hayali cemaatler oluşturmak için zemin hazırlamıştır (Sıdal, 2020: 296).

Modern ulus-devlet politikalarında spor, devletle halk arasında açık ve gizli mesajlar barındıran iletişim aracı hâline gelmiştir. Hobsbawm'ın öngörülerine uygun örneklerde görüldüğü üzere, ideolojisini benimsetmek isteyen siyasi rejimler, iktidarın yasallığı sağlamak amacıyla sporu propaganda aracı olarak kullanmış ve kendi milliyetçilik anlayışını meşrulaştırmaktan geri durmamıştır. Buna örnek olarak, Hitler Almanyası'nın 1936 Berlin Olimpiyatları'nda Alman ırkı üzerinden propaganda yapması ve ideolojisine uygun gerekçeler sunması; İspanya'da Franco ve Portekiz'de Salazar iktidarlarının siyasi söylemlerini spor üzerinden inşa etmesi gösterilebilir. Almanya ve Polonya anayasaları, sporu bireysel bir hak olarak tanımlamış ve teşvik edici hükümler eklemiştir. SSCB döneminde ise spor, parti programına dâhil edilerek resmi bir nitelik kazanmıştır. 1978 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapan Arjantin turnuvası, cunta yönetiminin başında olan General Videla'nın tanınırlığını artıracak biçimde organize etmiştir. Arjantin'in finalde Hollanda'yı yenerek kupayı kazanması, rejimin ulusal gururunu artırmış ve halk arasında destek sağlamıştır. Bu başarı, ülke içinde yaşanan siyasi baskılar ve insan hakları ihlallerini gölgelemek için fırsat olarak görülmüştür. Filipinler'deki toplumsal çatışma ve iç ayaklanmalar, Küba'da Fidel Castro'nun ortak kimlik oluşturma adına rejimi destekleyecek propaganda araçları, spor üzerinden geliştirilmiştir. Ayrıca, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi uzak coğrafyada kurulan devletlerin, ana kültüre yabancılaşmadan ona uyumlu

ulusal kimlikler oluşturmada sportif faaliyetler etkili olmuştur (Hovarth, 2015; Aslım, 2007; İnce, 2016; Galeano, 2003).

19. ve 20. Yüzyıllarda Avrupa’da Alman Ulusal Kimliği Oluşturma Çabaları

20. yüzyıl Avrupa siyasi coğrafyası göz önüne alındığında dini, sosyal, bölgesel ve etnik ayrılıkların yaşandığı Alman topraklarında, dönem koşullarına göre net bir ulusal kimlik tanımlamak zordur. Sonradan kazanılan bir kimlik olmaması nedeniyle Alman ulusal kimliği tanımlama arayışı sürekli tartışılan konular arasında yer almaktadır. Nitekim Almanya’da ulusun devleti var etmesi, sürekliliğe dayalı bir kimliğe işaret ederken, Fransa’da devlet, kendi ulusunu belirlediği ulusal kimlik normları doğrultusunda biçimlendirmiştir (Özdemir, 2016). Bu nedenle ‘Almanlık’ kavramını kendi ideoloji ve ihtiyaçları doğrultusunda tanımlama çabasına giren düşünür ve siyasetçiler ulusal kimlik algısını çok farklı boyutlara taşıdı. 19. ve 20. yüzyıllarda Alman düşünürler, doğa ve insan güzelliğini tanımlama çabalarını ulusun düşünce ve ülkeleriyle ilişkilendirmişlerdir. 18. yüzyılda başlayan düşünsel dönüşüm, Winckelmann’ın önemli katkılarıyla biçimlenmiştir. Zamanla idealize edilen güzellik algısı; üstün ve ulaşılmak istenen bir konu haline gelerek 19. yüzyılda Alman ulusal kimlik tanımlamasının önemli bir parçası haline gelmiştir. Alman düşünürlerin idealize ettiği güzellik anlayışı, 19. yüzyıl boyunca kültürel temele dayalı bir ulus ve toplum inşa etme düşüncesini sistematik biçimde yerleştirmeye çalışmıştır (Burkel, 2006; Hohaus, 2003). Nazi ideolojisinde ise toplumu etkilemek ve birleştirmek amacıyla bu güzellik anlayışına romantik imgeler eklenmiş, ayrıca bu algı bilimsel bir temele dayandırılmaya çalışılmıştır. Bu düşünsel çaba, 20. yüzyılda somut bir modele dönüşerek ideal Alman’ı temsil eden “Aryan” tipini ortaya çıkarmış ve Hitler’in çalışma ofisinin bulunduğu Alman Şansölyelik Binası önünde sergilenmiştir.

Weimar Cumhuriyeti Döneminde Alman Ulusal Kimliğinin Spor Merkezli İnşası

I. Dünya Savaşı (1914-1918) sonunda Almanya ve müttefiklerinin yenilgiye uğraması, Almanya açısından savaşın Versay (1919) gibi koşulları ağır bir antlaşmayla sonuçlanması, ittifak devletleri açısından büyük kayıp olarak değerlendirildi. Antlaşma maddeleri gereğince Alman İmparatorluk ordusunun büyük bir bölümü terhis edilmiş ve geriye yurt savunması için az sayıda birlik bırakılmıştı. Savaş sonrası yaşanan siyasi krizler, ülkede sosyalist bir devrimi tetiklemiş ve 9 Kasım 1918’de Philipp Scheidemann’ın Weimar kentinde Cumhuriyeti ilan etmesiyle Weimar hükümeti görevine başlamıştır. Weimar Cumhuriyeti dönemi, Almanya’da toplumsal hayatın her alanda demokratikleşmenin yaşandığı, kalkınma ve refah düzeyinin artmaya başladığı bir dönem olarak değerlendirilir (Weitz, 2010; Yılmaz, 2013). Siyasetten,

ekonomiye, sosyo-kültürel açıdan önemli gelişmelerin yaşandığı bu dönemde Alman halkı yeni demokratik kazanımlar elde etti. Weimar Cumhuriyeti savaşın ardından azalan insan nüfusunu, ulusun ekonomik toparlanması için değerli bir kaynak olarak kabul ediyordu (Canning, 2010; Imhoof, 2009). Weimar yöneticileri, hayatta kalan bireyleri ulusa hizmet edebilecek duruma getirecek en iyi yöntemin fiziki ve psikolojik tedavi desteği olduğunu düşünmekteydi. Bu bağlamda, topluma geniş ölçüde kolayca ulaşacak ve motive edebilecek yöntemin spor etkinlikleri olduğu düşünülüyordu. 20. yüzyılın başlarında gelişen beden eğitimi, sağlık ve fiziksel etkinliğin önemine dikkat çeken *Körperkultur* bu dönemde halk arasında daha da yayılma fırsatı buldu. Sanatsal motiflerle kültürel bir işlev kazandırılan *Körperkultur*, bedenin gücünü ve estetiğini vurgulamanın yanı sıra, bireyin ruhsal ve zihinsel sağlığını destekleyen etkinlikleri de kapsamaktaydı. Weimar hükümeti *Körperkultur*'u bu yönleriyle ulusal birlik ve toplumsal bütünleşme için bir araç olarak kabul etti. Bu nedenle, ulusun biyolojik yönden inşası ve geleceğe hazırlanması bağlamında spor, önemli bir politika alanı olarak değerlendirildi (Kolwe, 2005; Woeltz ve Voeltz, 1997; Zink, 2009; Imhoof, 2009; Hughes, 2007; Hough, 2007).

Weimar hükümetinin önemli partilerinden biri olan Sosyal Demokrat Parti (SPD), savaşın ardından zedelenen toplumsal ve ulusal gururun ancak demokratik reformlarla yeniden sağlanabileceğini düşünüyordu. Bu doğrultuda hükümet, 1918'de çıkardığı yasal düzenlemeyle işçilerin çalışma saatlerini yeniden belirledi ve onların sosyal yaşama daha çok zaman ayırmalarının önünü açtı. Çalışma saatlerinde yapılan düzenlemeye ek olarak, geniş kitleleri kapsayacak toplum sporlarının (Gesellschaftssport) halk arasında yayılmasına öncelik verilmiştir. Alman İmparatorluğu ve Weimar Cumhuriyeti döneminde birbirinden bağımsız çok sayıdaki spor derneğinin örgütlenme yapısındaki karmaşıklık SPD yönetimini açısından sorun olarak kabul edilmekteydi. Nitekim bu örgütsel parçalanmışlık durumu sosyalist birliğin gerçekleşmesine hem engel oluşturuyor hem de toplumsal bütünleşmeyi zayıflatıyordu. Toplum içinde soylu ve işçi arasındaki mücadele spora yansımış; boks ve güreş gibi güç gerektiren spor dallarında işçi sınıfı ağırlıktaiken tenis, yelken ve kürek gibi dallarda ise burjuva spor örgütleri söz sahibiydi. Spor dernekleri, temsil ettikleri sınıflara bağlı olarak iki farklı görüş etrafında kümelenmekteydi. Burjuva spor örgütlerinde kazanma ve üstünlük kurma anlayışı ön plandayken, işçi sınıfı örgütlerinde toplumsal katılım, eğlenceli vakit geçirme ve sınıf bilincinin gelişmesi öncelikli hedefler arasındaydı. 1882'den itibaren burjuva spor örgütleri devletten destek alırken, işçi sınıfı spor örgütleri Weimar dönemine kadar bu destekten yoksun bırakılmıştır (Türkmen, 2012; Horst, 1996).

I. Dünya Savaşı öncesinde Almanya, büyük spor organizasyonlarından biri olan 1916 Yaz Olimpiyatları'nı Berlin'de düzenleme hakkını kazanmış, ancak savaş nedeniyle organizasyon iptal edilmişti. Savaş sonrası dönemde, galip

devletler Almanya'yı ve onun müttefikleri Türkiye, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan'ı 1920 Olimpiyatlarına davet etmedi (Hekimler, 2013). Barış anlaşmalarının imzalanması ve bunun sonucunda siyasi ortamın kısmen yumuşaması, Almanya'nın müttefiki olan devletlerin 1924 Paris Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunları'na davet edilmesini kolaylaştırmış olsa da, Almanya bu oyunlarda da yer almadı. Uluslararası kamuoyu, Almanya'ya tepkisini uluslararası organizasyonlardan dışlayarak ve yalnızlaştırma politikası izleyerek gösteriyordu. Bu dönemde Avrupa'da spor dallarının çeşitlenmesinde ve yaygınlaşmasında, Almanya ile savaşmak üzere kıtaya gönderilen Amerikan Seferi Kuvvetleri'nin (AEF) önemli rolü oldu. AEF tarafından Avrupa'da organize edilen ve tüm müttefiklerin katılımıyla gerçekleştirilen askeri oyunlar, yoğun ilgi gördü (Woeltz ve Voeltz, 1997). Almanya ise bu dışlanmaya karşılık, içeride toplumsal grupları birbirine yaklaştırmaya çalışıyordu. Alman İmparatorluğu ve Weimar döneminde kullanılan vatanımız için oynuyoruz (*pro patria est dum ludere videmur*) sloganı, sporu ulusal birlik açısından öne çıkarıyordu. Savaş başladığında, SPD ve işçi örgütleri uluslararası dayanışma ve işçi kardeşliği söylemleri üzerinden hareket etmişti. Buna karşılık burjuva spor örgütleri, İşçi spor örgütlerini vatansever olmamakla suçlayan söylemler yayarak toplumsal birlikteliğe zarar verici açıklamalarda bulunuyordu. İşçi spor örgütleri ise bu suçlamalara karşın hükümetle işbirliği yaparak vatan savunması için çaba gösterdi (Türkmen, 2012). Kolektif hafıza kuramının varsayımlarına uygun olarak Weimar hükümeti, dönemin zorlu şartlarına rağmen inşa etmeye çalıştığı toplumun ulusal belleğini sağlam, güçlü ve sağlıklı temellere dayandırmaya gayret etti. Bu amaçla, geçmişin ağır yükleri ve izlerini silmeye çalıştı. Bunu gerçekleştirebilmek için toplumun geniş kesimlerinin ilgi gösterdiği spor faaliyetlerini bir araç olarak benimsedi. İmparatorluk dönemindeki sınıfsal bölünme ve ayrışmanın göstergesi olan spor, Weimar döneminde ulusal bütünleşmeye hizmet eden bir yapıya dönüştü.

Alman ulusunun sporla olan bağı Weimar hükümetinin ilgi ve desteğiyle giderek artmış, 1919'da Alman Futbol Federasyonu'na kayıtlı üye sayısı 150 bine, 1920'de ise 1 milyona ulaşmıştır. Savaş sonrası dönemde Burjuvazi örgütler spor ve jimnastik arasında çatışma yaşarken, işçi örgütleri iki spor dalını da başarılı şekilde sürdürmüştür. SPD'nin güçlü desteğini alan İşçi Spor Örgütü (Turner) yapısal bir değişikliğe giderek adını İşçi Jimnastik ve Spor Federasyonu "*Arbeiter-Turn-und Sportbund*" (ATSB) olarak değiştirmiştir. SPD, spor faaliyetlerini tek merkezden yönetebilmek amacıyla ATSB'nin ulusal örgütlenmesine destek vermiştir. Bu dönemde spor faaliyetleri tek merkezden yönetilmeye çalışırken, burjuvazi spor örgütlerinin uluslararası organizasyonlara katılımı 1928 yılına kadar yasaklanmıştır (Kolwe, 2005, Türkmen, 2012). Weimar hükümetinde dikkat çeken başka bir gelişme ise *Vereinskultur*'un (dernek kültürü) yaygınlaşmasıydı. Çoğunlukla amatör spor dallarında görülen dernekleşme faaliyetleri, farklı sınıflardan vatandaşları bir araya getirmesi

bakımından önem taşımaktaydı. Nitekim SPD, dayanışma ve iş birliğini pekiştiren, toplumu oluşturan farklı grupları bir araya getiren bu yapıların demokratik değerleri güçlendireceğini ve önemli toplumsal etkiler yaratacağını düşünmekteydi

Weimar hükümeti, ATSB aracılığıyla sosyalist ideallere ve değerlere dayalı bir spor kültürü oluşturmaya çalışmaktaydı (Giesler, 1996). Bu doğrultuda Sosyal Demokratların desteğini alan ATSB, ülke genelinde toplumun her kesiminin katılabileceği spor organizasyonları düzenlemiştir. 1922'de Leipzig'de işçi sınıfı arasında birlik ruhunu pekiştirmek amacıyla 15 ülkeden 100 bini aşkın katılımcıyla Alman İşçi ve Jimnastik Festivali düzenlenmiş, ardından 1925'te Frankfurt'ta gerçekleştirilen işçi olimpiyatları 150 bini aşkın izleyiciyle buluşmuştur. Kolektif hafıza ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması adına SPD, ulusal karşılaşmalarda burjuvazi spor örgütleriyle yarışmanın doğru olmayacağını düşünüyordu. Çünkü statları dolduran izleyicilerin çoğunluğu ve burjuvazi spor örgütleri adına mücadele eden yarışmacılar, işçilerden oluşuyordu. Bu nedenle onlarla yarışmak yerine gerçekler anlatılmalıydı. ATSB, spor derneklerini müsabakalarda komünist faaliyetlerden arındırmak amacıyla, SPD'nin de desteğiyle binlerce komünistin üyeliğini sonlandırmıştır. Bu gelişmenin sonucunda komünistler, etkin bir şekilde harekete geçerek kendi derneklerini kurmuşlardır. Komünistler, bu dönemde sosyal demokratları 'sosyal-faşist' olarak tanımlayarak, öncelikle işçi sınıfı içindeki mücadeleyi kazanmayı, ardından burjuvaziye karşı mücadele etmeyi benimsemişlerdir. Nazilerin iktidara gelmesinden sonra dahi ATSB, komünistlerle işbirliği yapmayı reddetmiştir. ATSB ve diğer bütün işçi spor birlikleri, 1934'te Nazi Spor Birliği'nin kurulmasıyla birlikte kapatılmıştır. Bununla birlikte Naziler, açtıkları spor derneklerine işçi spor kulübü üyelerinin bireysel olarak katılmasına, sıkı denetim altına almak kaydıyla, izin vermiştir (Türkmen, 2012).

Nazi İktidarı Döneminde Alman Ulusal Kimliğinin Spor Merkezli İnşası

Nasyonal Sosyalizm ilkeleri doğrultusunda 5 Ocak 1919'da kurulan Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP ya da Nazi Partisi), 1921'de Adolf Hitler'i başkan seçmiş ve 5 Mart 1933'te iktidara gelene kadar Alman muhalefetine giderek güç kazanarak önemli bir konum elde etmiştir. NSDAP'ın muhalefette güç kazandığı yıllarda Almanya, Sosyal Demokratlar iktidarının son dönemlerini yaşıyordu. Alman siyasi yaşamının çalkantılı olduğu, ekonomik bunalımların yaşandığı bir dönemde 11. Yaz Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmak üzere seçildiği haberi 13 Mayıs 1931'de Alman yönetimine bildirilmişti. O dönemde spora çekimser yaklaşan ve Nasyonal Sosyalist amaçlarla bağdaşmadığı için olimpiyat gibi uluslararası organizasyonlara sıcak bakmayan NSDAP, sosyalist iktidara destek vermek bir yana, milliyetçi bir duruş sergileyerek olimpiyatların milli bir nitelik taşımadığını, masonluğa ve Yahudilere hizmet ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca Nazi rejimi, bu organizasyonların Nasyonal Sosyalist ilkelere

aykırı olduğunu savunarak destek vermek istememiştir. Nazilere göre, Cermen ırkına mensup bir ulusun kendine denk olmayan, aşağı ırklarla mücadele etmesi düşünülemezdi. NSDAP'ın bu olumsuz yaklaşımı, 1933'te Hitlerin Şansölye seçilmesine kadar devam etmiştir. Nazi iktidarında Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanı olarak atanan Paul Joseph Goebbels (1933-1945), 1936 Olimpiyat Oyunlarının dünyaya bağımsız ve özgür bir Alman devleti görünümü sunmak için bulunmaz bir fırsat olduğunu savunarak, başta Hitler olmak üzere Nazi yöneticilerini ikna etmeye çalışmaktaydı (Horvath, 2015; Hau, 2008; Hekimler, 2013). Goebbels, Carl Diem ve üst düzey Nazi yöneticileri, yaptıkları toplantılarda olimpiyat organizasyonunu Nasyonal Sosyalist ulusal kimlik inşasında önemli bir aşama olarak görmekte ve Nazi ideolojisine göre şekillenen çağdaş Alman ulusunun tanıtımı olarak değerlendirmekteydiler (Burkel, 2006; Virdi: 5). Tartışmaların sürdüğü bu dönemde, spor açısından Hitler'i etkileyen ve dikkatini çeken önemli bir gelişme, 1932 Los Angeles Olimpiyatlarında Mussolini yönetimindeki İtalya'nın önemli bir başarı elde ederek uluslararası imajını artırması olmuştur. Goebbels, düşüncelerini hayata geçirmek amacıyla başında bulunduğu Propaganda Bakanlığı'nı üç temel stratejik misyon çevresinde örgütlemiştir. Buna göre; Almanya dışında uluslar üzerinde yeni rejimin mutlak barış yanlısı olduğu izlenimi yaratılacak, yeniden silahlanma faaliyetleri gizlenecek ve Alman halkında propaganda araçları yoluyla öz savunma isteği uyandırılacaktı (Horvath, 2015).

Hem Goebbels'in çabaları, hem de İtalya'nın 1932 Los Angeles Olimpiyatlarında elde ettiği başarı, Şansölye Hitler'in spora yönelik düşünce ve söylemlerini etkileyerek NSDAP'ın spor konusundaki parti politikasını değiştirmiştir. Halkı tek çatı altında birleştirmek isteyen Hitler; ekonomik, siyasi ve sosyal farklılıkları ortadan kaldırmanın toplum bütünleşmesine tek başına çözüm olamayacağını farkındaydı. İnsan yaşamını öncelikli bir mücadele alanı olarak gören Şansölye, Alman toplumunun üstün bir ırk olduğuna inanarak bu uğurda savaşıması gerektiğini dile getiriyordu. Nazizm'e göre, doğanın yasaları gereği güçlü olan zayıf olanı yenmekte ve ona hükmetmektedir. Bu nedenle, Almanlar arasında güçlü bağlar kurulmalı, ulusun tek parça haline gelmesi için tüm toplum eşit haklar çerçevesinde tüm güçleriyle çalışmalıydı. Bağımsız, özgür ve uluslararası toplum tarafından kabul görmüş bir Alman devleti, varlığını ancak bu şekilde kanıtlayabilirdi. Bu ilkeler doğrultusunda Nazi iktidarı, Alman ulusunun, uluslararası toplumda güçlü ve saygın bir konum edinmesini temel hedef olarak benimsemiştir. Bu amaçla, Alman bireylerinin fiziksel ve ruhsal açıdan tam anlamıyla sağlıklı olmaları ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye atacak faaliyetlerden uzak durmaları gerekiyordu. Almanları spora teşvik eden bu düşünceler, Hitler'in ulusal eğitim politikasını şekillendirmesinde etkili olmuştur.

Köklü bir değişiklik yapılan Alman eğitim müfredatı, spor etrafında hırs ve mücadele odaklı olarak şekillenmeye başladı. Böylelikle Alman gençleri, gelecekte karşılaşacakları zorluklara karşı dayanıklı hâle getiriliyordu. Alman filozof Friedrich Nietzsche'nin eserlerinde kullandığı '*Übermensch*' (insanüstü/insan ötesi) kavramı, Naziler tarafından farklı bir şekilde yorumlanarak süper insan modeli üzerinden siyaset geliştirildi. Nazilere göre bu süper insan; işlediği suçtan vicdani rahatsızlık duymayacak, fazla düşünmeyecek ve yalnızca verilen emirlere uyacaktı (Heckmaan, 2017). Nazizm'de değişen spor algısının altında yatan bir diğer neden ise gizli genişleme politikasının izleri olarak görülebilir. Nazi rejimi, Alman ulusunun sınırlı toprak içinde sıkıştığını ve bu nedenle yeni yaşam alanlarının (*Lebensraum*) elde edilmesini gerekli görüyordu. Dolayısıyla, yeni yaşam alanlarının elde edilmesi için büyük bir mücadeleye girişilecek olması, Almanların fiziksel açıdan güçlü ve hazır olmasını zorunlu kılıyordu. Bu bağlamda rejim, devlet denetimi altında eğitim politikasında sporun ön plana çıkmasını ve spor derslerinin zorunlu hâle getirilmesini savundu (Çakı, 2019; Bozkurt, 2014).

Nazi iktidarından önce başlayan Ari ırk tartışmaları, NSDAP döneminde sistemli bir biçimde ele alındı. Sarışın, mavi gözlü, uzun boylu ve açık tenli olarak betimlenen Ari ırk, spor yapan ve güçlü fiziksel yapıya sahip bireyler olarak idealize edildi. Bu ideali gerçekleştirmek amacıyla Alman ulusunun sportif faaliyetlere yönelmesi teşvik ediliyordu. Buna karşın, toplum içinde Alman soyundan gelmeyen gruplar, fiziksel açıdan zayıf ve güçsüz görülüyordu. Bu nedenle Naziler, Almanların ulusal bir seferberlik içinde olduğunu vurgulayarak sporu yalnızca ari ırk olarak kabul ettikleri Almanların doğal uğraşı olarak değerlendiriliyordu. Bedenlerini sporla eğiten Alman erkekleri, yurdun kutsal çıkarları uğruna ölmeye hazır birer savaşçı olarak, kutsal görev zamanı gelene kadar bekleyeceklerdi. Alman ulusunun geleceğini şekillendirecek kadınlar da erkekler kadar Cermen soyunun devamından sorumlu görülüyor, bu nedenle beden sağlıklarına önem veriliyordu. Nasyonal Sosyalist ilkelere inanmış, erdemli kadınlar yetiştirmeyi amaçlayan *Bund der Deutschen Mädel* (Alman Kızları Birliği), rejimin isteklerini gerçekleştirmek için sporu bir araç olarak kullandı. "*Her şey vatan içindir*" ilkesini benimseyen Nazi yönetimi, yapılan yayınlarda Alman halkını sporla iç içe göstererek vatan savunması için hazır olduklarını ileri sürüyordu (Çakı, 2019; Hekimler, 2013).

SPD döneminde sporun tek merkezden yönetilmesi anlayışı Nazi iktidarında da devam etmiş, ancak SPD'nin aksine demokratik değerler göz ardı edilerek tüm uygulamalara son verilmişti. Sporun Nasyonal Sosyalist ilkelere göre yönetilmesini amaçlayan rejim, sert ve katı bir politika izledi. Nazi yönetimi, SPD döneminde uygulanan sosyalist spor politikasını ortadan kaldırdığı gibi, ulusal örgütlenmesi güçlü olan Alman Turnerschaft (DT) ve diğer spor örgütlerinin bağımsızlığını da sona erdirdi. SPD'ye görüş olarak yakın olan işçi

kulüpleri kapatılarak faaliyetleri durduruldu. Rejim, 1934'te sporu tek merkezden yönetmek için Beden Eğitimi için Nasyonal Sosyalist Reich Birliği / NSRL (*NS-Reichsbund für Leibesübungen*) kurdu. İdeolojik eğitimi desteklemek için sporu önemli bir araç olarak gören Nazi yönetimi, spor organizasyonlarını ve gençlik gruplarını propaganda amacıyla kullandı. Alman Turner Gençliği (*Deutsche Turnerjugend*), yapısal olarak dönüştürülerek Nasyonal Sosyalist ilkeleri benimseyen Hitler Gençliği (*Hitlerjugend*) bünyesinde toplandı. Hitler Gençliği, Alman gençliğini Nazi ideolojisi doğrultusunda eğitmek ve militarize etmek amacıyla kullanıldı. Nasyonal Sosyalist Reich Spor Dairesi (NSRL), savaş döneminde askeri eğitimlerin yürütülmesinde önemli görevler üstlendi. Önceki gençlik örgütlerinden farklı olarak, Hitlerjugend'de çocuklara ve gençlere havalı tüfek atışı gibi askerî içerikli dersler verildi. Bu bağlamda beden eğitimi öğretmenleri, rejimin belirlediği sistem içerisinde öğrencileri fedailer olarak yetiştiren bir hizmetkâr konumunda değerlendirildi (Krüger, 2021).

Dış politikada Almanya'nın yaşadığı sıkıntılı dönemin farkında olan Hitler, hem zaman kazanmak hem de dünya kamuoyuna Almanya'nın savaş sonrası başarılarını göstermek için 1936 Berlin Yaz Olimpiyatları'nın mutlaka iyi değerlendirilmesi gerektiğini dile getiriyordu. Olimpiyatların sağlayacağı propaganda başarısını kaybetmemek için Nazi hükümeti, bazı ırkçı ve katı ilkelerini yumuşatarak -en azından dünya kamuoyuna böyle göstererek- ABD tarafından yapılması planlanan boykotun önüne geçmeyi hedefledi. İç politikada ise Nazi yönetimi, oyunların etkilerini ideolojik ulusal kimlik ve tek toplum yapısının pekiştirilmesi için kullanmak istedi. Nazi yönetimi, organizasyonun süreceği iki hafta boyunca Berlin'in dünyanın spor başkenti olmasından gurur duyuyor ve Almanlar arasında ulusal birlik duygusunu güçlendirmeyi amaçlıyordu. Yurtdışından gelen sporcular ve ziyaretçiler üzerinde olumlu bir yönetim imajı oluşturan rejim, konuklara Almanya'nın demokratik ve özgürlükçü bir ulus olduğunu gösterecek tavırlar sergiledi. Bu amaçla ülkeye giriş-çıkışlar kolaylaştırıldı; Alman yurttaşları ise rejimin verdiği tüm sözleri yerine getirmekle sorumlu tutuldu. Alman halkı dışındaki diğer toplumsal unsurlar dikkate değer görülüyordu. Bu nedenle, Yahudi ya da Roman gibi unsurları toplamak için olimpiyat oyunları sırasında Berlin'e 35 km uzaklıkta Oranienburg bölgesine bağlı Sachsenhausen'de bir toplama kampı kuruldu. Hitler'in modern bir alan olarak nitelendirdiği kamp, daha sonra inşa edilecek diğer Nazi toplama kamplarına örnek olacaktır. Olimpiyatlar boyunca dünya, Alman topraklarında yalnızca Nazilerin izin verdiği ve istediği şeyleri görecekti. Bu açıdan bakıldığında, 1936 Yaz Olimpiyatları'na kadar hiçbir politik sistem spor organizasyonlarında etkili biçimde temsil edilmedi ve propaganda aracı olarak kullanılmadı (Horvath, 2015: 42-43; Reicher, 2020; Hekimler, 2013: 114-116,125).

Olimpiyatlarda tarihe tanıklık edecek Alman ulusal mitlerinin sistemli biçimde yerleştirilmesi için film yapımcısı Leni Riefenstahl'a *Olympia* filmi yapma görevi verildi. Çalışmalarından ötürü Nazi hükümetinden aldığı övgüler dikkate alındığında, Riefenstahl'ın, Nazilerin idealize ettiği Alman kimliğini doğru bir biçimde betimlediği anlaşılmaktadır. *Olympia*'nın ulusal kimlik inşası bağlamında sıradan yapıtlardan farklı yönleri bulunuyordu. Antik dönemdeki oyunlara gönderme yaparak klasik Yunanlıların görüntüleriyle başlamış görünse de, Riefenstahl'ın bu imgeyi sürekli yinelemesi, ortaya çıkan sahnelerin Alman sporcuların zafer anlarıyla benzeşmesine yol açmaktadır. Film, simgelerle çevrelenerek bir ideolojik öğreti aracına dönüştürüldü. Alman sporcular ile Helenistik fiziksel formlar, doğal bir uyum içindeymiş gibi sunuldu. Naziler, olimpiyatların başlamasıyla birlikte tüm ulusların ve temsilcilerinin hazır bulunduğu açılış töreninde, saflık simgesi olarak nitelendirilen olimpiyat meşalesini kullandı (Saure, 2007). Hobsbawm'ın yaklaşımı açısından Riefenstahl'ın *Olympia*'sı, Antik Yunan oyunları ile Nazi Almanyası arasında hayali bir süreklilik inşa etmiş ve Alman sporcuların başarılarını tarihselliğin doğal bir uzantısı gibi kurgulamıştır. Böylece sporun içinde barındırdığı estetik ve sembolik değerler, Nazi ideolojisinin arı beden mitini meşrulaştırmak için araçsallaştırıldı.

Alman ulusal kültürü ve kimliğinde kutsal sayılan ateş, toplum üzerinde oluşturduğu izlenim bakımından önemli bir yere sahiptir. 1815'te Waterloo önlerinde Napolyon Bonaparte'ın kesin yenilgisiyle sonuçlanan savaş, Almanlar açısından büyük bir zafer olarak değerlendirildi. Bu zafer, Alman ulusal birliğinin nüvesi olarak görüldü. O dönemde halk, hem bu zaferi kutlamak hem de yeniden dirilişi simgelemek amacıyla düzenlenen serenomilerde ateşi kullandı. Çünkü alev; karanlığın karşısında aydınlığı, gecenin karşısında gündüzü ve güneşi simgeliyordu. III. Reich düşüncesi doğrultusunda hareket eden Nazilerin başından beri kullanılmasını ısrarla savundukları olimpiyat meşalesi, 'arınma ve kardeş Cermen soylarıyla bütün oluşturma' anlamına geliyordu. Bu nedenle ilk kez Berlin oyunlarında tanıtılan ve saflığın simgesi olarak görülen meşale, Hitlerin, Alman ulusunu temizleme söyleminde önemli bir rol üstlendi. Riefenstahl, görsel yapıtında Alman ulusal düşüncesinin somutlaşmış hâlini ustaca sembolize ederek, Hellenistik ritüelleri tıpkı Alman kültürünün doğal bir parçasıymış gibi uzun mesafe koşullarıyla ilişkilendirdi (Burkel, 2006; Virdi: 5-6; Gülada, 2019). Kuramsal açıdan bakıldığında, olimpiyatlarda kullanılan meşale geçmişten devralınmış kadim bir uygulama değil, sonradan icat edilen bir gelenektir. Nazi Almanyası'nın kendi ideolojik amaçları doğrultusunda üretilmiş bir simge olan bu icat edilmiş gelenek, olimpiyatlara katılan ulusların gözünde tarihselliği olan köklü bir ritüel gibi sunulurken Nazi rejiminin arzu ettiği ulusal kimlik tabanı güçlendirildi.

Teknik açıdan değerlendirildiğinde, dönemin en önemli yapıtlarından biri sayılan Olympia, Nazi ideolojisinin öngördüğü ulusal kimliğinin halka daha yoğun bir şekilde aşılmasına katkı sağladı. Uluslararası alanda Hitler'e gurur verecek bir eser niteliği taşıyan Riefenstahl'ın filmi, kullandığı simgeler aracılığıyla Nazi ülkelerine hizmet ettiği gibi, Aryan ırkın kökeni Antik Yunan'a dayandırarak geçmişle gelecek arasında yapay bir bütünlük görüntüsü sundu. Bu durum, Hobsbawm yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, geçmişten devralınan sembollerin siyasi ihtiyaçlara göre iktidarı meşrulaştırmak için yeniden kurgulandığı savını desteklemektedir. Böylece Alman ulusal kimliği Antik Yunan mirasına dayandırılarak kadim bir geçmişe sahip devlet imajı verilme istenmiştir.

Alman ulusal kimliği, bir yandan tarihsel süreklilik ve kadim bir devlet geleneği imajı üzerinden inşa edilirken, diğer yandan idealize edilmiş insan bedeni ulusal kimliğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekteydi (Burkel, 2006). Bu anlayışla, toplumda Alman ırkına bağlılık güçlendirilerek ulusal kimliğe sonsuz bir mükemmeliyet havası kazandırılmak istenmiştir. Zira Hitler ve Nazilerin ulusal kimlik oluşturma yönünde gösterdikleri yoğun çaba Alman toplumunda karşılık bulmasaydı, harcanan emekler boşa gidebilirdi. Bu nedenle rejim, ulusal bağı güçlendirmek adına teknolojik yeniliklerden sonuna kadar yararlanmayı tercih etti. Riefenstahl'ın film çalışmasının yanı sıra, Berlin Olimpiyat Oyunları televizyonda yayınlanan ilk olimpiyat olma özelliği taşıdı. Görsel erişim, işitsel unsurlarla desteklenerek radyo kullanımının yaygınlaştırılması amaçlandı. Böylece Nazi ülkeleri ve propagandaları, görsel ve işitsel araçlarla Almanya'daki tüm evlere ulaştırıldı (Mackenzie, 2003; Virdi: 5-6). Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı, bu noktada radyo alıcılarının (volksmpfänger) her Alman hanesine girmesi için yoğun çaba gösterdi; böylece halk günlük gelişmeleri doğrudan takip edebilme imkânı elde etti. Nazi yönetimi, toplumu bir araya getirme ve ulusal kimliğe olan bağlılığı artırma politikasını yalnızca kitlesel gösterilerle sınırlı tutmadı. Ortak aidiyet duygusunu geliştirmek amacıyla Berlin başta olmak üzere büyük kentlerin merkezlerine hoparlörler yerleştirilerek spor karşılaşmalarına her yerden ulaşma imkânı getirildi. Böylelikle Almanlar, karşılaşmaları stadyumda izlemeseler bile, istedikleri yerden uluslarının başarılarına tanıklık ederek, kendilerini kazanılan zaferlerin bir parçası olarak hissedecekti. (Virdi: 6-7; Hekimler, 2013; Bozkurt, 2014). Olimpiyatlar süresince iç siyaset konularına "Olimpik Ara" (Olympic Pause), söylemiyle ara veren Nazi yönetimi, olimpiyatın sorunsuz tamamlanması için gerekli düzenlemeleri yapmaktan geri durmadı. Böylelikle uluslararası kamuoyuna sorunsuz işleyen bir devlet ve barışsever bir ulus görüntüsü verilerek, Nazi ideolojisine uygun biçimde sentezlenmiş Alman yurttaş model ve ulusal kimlik algısı olimpiyat aracılığıyla dünyaya duyuruldu (Virdi: 7; Bozkurt, 2014).

Nitekim Nazilerin çabaları sonuç vermiş, olimpiyatlar sona erdiğinde Hitler, liderlik konumunu güçlendirmiş ve hem Alman sınırlarında hem de Alman dilinin yaygın olduğu topraklarda etkisi artmıştır. Başından beri planlandığı gibi toplum, Nazi ideolojisine göre şekillenen Alman ulusal kimliğine, eskisine kıyasla daha sadık hâle gelmiştir. Olimpiyat Oyunları'nın sorunsuz bir biçimde tamamlanması, Almanlar arasında Nazi yönetiminin dünyaca değer ve kabul gördüğü yönünde bir algının oluşmasına yol açmıştır. 1936 Berlin Olimpiyatları'nın etkisi, sonrasında Almanya'nın ulusal birlik ve genişleme isteğini simgeleyen kitlesel gösterilere dönüşmüştür. Bu süreçte halk, coşku içinde bir araya gelerek alanlarda *tek halk, tek imparatorluk, tek önder* (Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer) sloganlarıyla birlik ve dayanışma duygularını kutlamıştır. (Schleswig-Holstein, 1938; Burkel, 2006; Hekimler, 2013).

Tartışma

Weimar iktidarının ulusal kimlik inşasını kurumsal bir perspektiften ele almak için kullanılan kolektif hafıza kuramının açıklama gücü bazı açılardan sınırlı kalmaktadır. Öncelikle kuram, toplumsal birlik ve motivasyonu sağlayan anlatılara odaklandığından, geçmişin acı dolu deneyimlerini sürece dahil etmemektedir. Bu nedenle ortak ulusal belleğin inşasında yalnızca olumlu tarihsel anılara ağırlık vermesi, geçmişle yüzleşme ve eleştirel hatırlama süreçlerinin kullanmasını engellemektedir. Ayrıca, kimlik oluşumunu yalnızca olumlu etkiler bırakan izler üzerinden açıklama eğilimi, tarihsel gerçekliğin bütüncül bir biçimde kimliğe yansıtılmasını ve değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Öte yandan, kolektif hafıza kuramı bireylerin ve grupların geçmişi nasıl algıladıklarına yoğunlaşırken, devletin ve kurumların hafıza inşasındaki rolünü yeterince dikkate almamaktadır. Ulusun ortak hafızasına odaklanırken, bu hafızayı şekillendiren farklı etnik, kültürel ve sosyal grupların deneyimlerini göz ardı etmek ulusal kimliğin bütüncül yönünü eksik bırakmaktadır. Bu eksiklik, ulusal kimlik analizlerinde tek boyutlu bir kimlik yorumunun öne çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, birey ve grupların algılarına odaklanmak önemli olmakla birlikte, devletin, siyasi kurumların ve ideolojik araçların ortak hafıza inşasındaki konumu ve etkisi arka planda kalmaktadır; bu, kuramın en temel sınırlılıklarından biridir. Bu bağlamda, Weimar dönemi salt başarıların yaşandığı bir dönem olmamakla birlikte, kısa süren iktidar dönemi birçok siyasi ve ekonomik krize tanıklık etmiştir. Bu nedenle, dönemin sadece hafızada olumlu iz bırakan olaylarına yönelerek ulusal kimlik inşa etme çabası, verilen mücadelelerin ve uygulanan politikaların anlaşılmasını zorlaştırmakta ve kurumsal açıklamanın yetersiz kalmasına yol açmaktadır.

Hobsbawm'ın geleneğin icadı yaklaşımı, modern ulus-devletlerin tarihsel süreklilik yaratma ve meşruiyet sağlama çabalarını anlamak açısından milliyetçilik literatürüne önemli analitik çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda;

törenler, marşlar, bayramlar ve ritüellerin ulusal kimliği güçlendirmeye yönelik açıklamaları kuramsal katkıları arasında değerlendirilebilir. Ancak bu yaklaşım, bazı önemli sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Öncelikle Hobsbawm, milliyetçiliği modern bir icat olarak nitelendirse de, millet öncesi kavramını kullanarak ulus olgusunun belirli bir tarihsel arka plana sahip olduğunu kısmen kabul etmektedir. Bu durum, kavramsal açıdan bir çelişkiye yol açmaktadır. Bunun yanı sıra, geleneğin icadı yaklaşımı işlevsel olmakla birlikte, bazı sorulara tatmin edici yanıtlar üretememektedir: Neden bazı icat edilen gelenekler toplumlar tarafından inandırıcı bulunup benimsenirken diğerleri etkisiz kalır? Modernleşme zihniyeti neden geçmişle bağları koparma iddiası taşıırken aynı zamanda yeni bir tarihsellik yaratmaya yönelir? Elitlerin siyasi birlik kurma amacıyla kurguladıkları gelenekler, hangi toplumsal koşullarda meşruiyet kazanır ya da reddedilir? Bu tür sorular, Hobsbawm'ın yaklaşımında yeterince açıklığa kavuşmamaktadır. Hobsbawm gelenekleri çoğunlukla modern dönemde, özellikle 19. yüzyıl sonrasında icat edilmiş yapılar olarak değerlendirmektedir. Bu durumda yaklaşım, bazı geleneklerin daha eski kökenlere dayanan, kuşaklar arası aktarım ve yeniden yorumlama süreçleriyle süreklilik kazandığını göz ardı etme riski taşır. Dolayısıyla geleneğin icadı kavramı, ulusal kimlik ve milliyetçilik çalışmalarında verimli bir analitik araç olmakla birlikte, tarihsel süreklilik, toplumsal kabul mekanizmalarını yeterince hesaba katmaz.

Geleneğin icadı yaklaşımı, spor üzerinden ulusal kimlik inşasını açıklama ve analiz etmede önemli bakış açısı sağlar. Milli marş eşliğinde gerçekleştirilen karşılaşmalar, ulusal sembollerle süslenen törenler ve spor ritüelleri, bu yaklaşımın öngördüğü icat edilmiş geleneklerin en tipik örnekleri arasında yer almaktadır. Bunlar sonradan icad edilmiş ve kimlik oluşumuna entegre edilmiş olabilir; ancak bu durum, geleneksel bağın kopartıldığı ya da unutulduğu anlamına gelmez. Bu nedenle yaklaşım, sporun ulusal kimlik üzerindeki kültürel, ekonomik ve uluslararası boyutlarını kapsamlı biçimde açıklayamamaktadır. Ayrıca semboller, ritüeller ve bayramlar içe dönük bir kimlik inşasını oluşumunda etkili olabilir. Yani devlet, kullanılan semboller ve marşlar aracılığıyla toplum arasında ulusal aidiyet bağı kurmaya çalışabilir. Nazi Almanyası özelinde bu durum, içsel bir öğretilen çıkarak uluslararası bir öğretiye ya da propagandaya dönüşmüştür. Nitekim 1936 Berlin Olimpiyatları, sporun yalnızca içsel bir kimlik inşası aracı değil, aynı zamanda uluslararası meşruiyet ve propaganda aracı olarak da kullanıldığını göstermektedir. Bu örnek, Hobsbawm'ın modelinin küresel etkileşim ve dış politika boyutunu yeterince dikkate almadığını ortaya koymaktadır.

Sonuç

20. yüzyılın ilk yarısı Alman toplumunu bir arada tutmak ve ulusal bütünlük sağlamak açısından önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Dünya tarihinde siyasi çalkantıların ve büyük savaşların yaşandığı bu dönemde, İtilaf

Devletleri savaşın sorumlusu olarak gördükleri Almanya'yı uluslararası toplumdan dışlayarak yalnızlaştırma politikası izlediler. Uluslararası toplumun izlediği bu politikanın 1926 yılına kadar devam ettiği görülmektedir. Toplumsal birliğin parçalandığı bu siyasi ortamda, Weimar Cumhuriyeti ve ardından göreve gelen Alman hükümetleri, toplumsal bütünlüğü yeniden sağlayarak ulusal kimliği güçlendirmek için siyasi ve kültürel araçları etkin bir biçimde kullanmaya çalıştılar. Özellikle savaş sonrası dönemde ortaya çıkan "insan ekonomisi" kavramı, Almanya'nın ulusal kimlik inşasında merkezi bir rol oynadı. Bu kavram, savaştan sonra kalan nüfusun niteliğini artırmayı ve gelecek nesilleri buna göre hazırlamayı amaçlıyordu. Bu doğrultuda spor, hem Weimar Cumhuriyeti, hem de izleyen hükümetler döneminde nitelikli bireylerden oluşan bir ulusal kimlik oluşturma sürecinde etkin olarak kullanılmaya çalışıldı. Uzun savaş dönemlerinin ardından fiziksel ve ruhsal yönden yıkım yaşayan toplumu ayağa kaldıracak en iyi yöntemin spor olduğunu düşünen Alman hükümetleri, arzu ettikleri insan modeline ancak bu yolla ulaşabileceklerine inanıyorlardı. Weimar Cumhuriyeti'nin ekonomik ve siyasi bunalımlarla dolu kısa iktidarı ile Nazi Almanyası'nda sporun etiksel uygulamalarında ve ideolojik kurgusunda ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Çağdaş ve demokrat bir Alman ulusal kimliğinin amaçlandığı Weimar döneminin tersine, militarist ve nasyonalist ulusal kimlik yapısına bürünen toplum, siyasi rejim tarafından tarihte eşine az rastlanır biçimde, sporunda dâhil edildiği propaganda faaliyetleriyle, buna inandırılmaya çalışıldı.

Barışçıl bir toplum inşa etme düşüncesinin egemen olduğu Weimar iktidarında, spor ulusal kimlik oluşumuna organik bir bağ olarak hizmet ederek, toplumu birleştirmeyi ve toplumsal farklılıkları azaltmayı amaçlamıştır. Ancak Nazi döneminde spor, yalnızca Alman ırkı için kaynaşma aracı olarak görülmüş ve tek tip toplum oluşturma amacıyla kullanılmıştır. Bunun dışında, toplumun geri kalan kesimleri için spor, birleştirici değil; aksine toplumsal ayrışma ve kutuplaşma aracı olmuştur. Çünkü Nazi yönetimi, Cermen soyundan gelmeyen ırkları, ari ırkın hedeflerine ulaşmasını engelleyen bir yük olarak görmüştür. İki iktidar arasındaki önemli farklardan biri de Nazi döneminde sporun, militarist öğeler taşıyacak biçimde yeniden düzenlenmiş olmasıdır. Nasyo Sosyalistler, gerçek niyetlerini gizlemek için spor etkinliklerini kullanmış; bu etkinlikler yalnızca belirlenen temalar eşliğinde, adeta bir nakış gibi işlenerek uluslararası topluma sunulmuştur. Bu dönemde spor örgütlenmeleri ve federasyonlar temelde militarist amaçlar doğrultusunda biçimlenmiş, organizasyonlar yalnızca Alman kimliğine hizmet edecek senaryolar üzerine kurulmuştur. Nasyonal Sosyalistlerin spor politikaları, her ne kadar sonraki dönemlerde yoğun tartışmalara yol açmış olsa da, Nazi iktidarı boyunca ulusal kimliğin güçlendirilmesine önemli katkılar sağlamıştır. Büyük spor etkinlikleri ve bu etkinliklerde elde edilen başarılar, yalnızca Almanya'nın ulusal imajını olumlu yönde pekiştirmekle kalmamış, aynı zamanda ülkenin uluslararası alanda güçlü bir aktör olarak gösterilmesine hizmet

etmiştir. Özellikle 1936 Berlin Olimpiyatları, Nazi rejiminin propaganda stratejisinin bir vitrini niteliğinde olmuş ve spor aracılığıyla hem içte toplumsal birliği pekiştirme hem de uluslararası alanda “modern ve barışçıl Almanya” imajı yaratma işlevi üstlenmiştir.

Kaynakça

- Ak, M. A. (2019) “Uluslararası İlişkilerde Kimlik Analizi ve Rol Teorisi”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 38(1): 199-239.
- Algün Doğu, G. (2010) “Sporun Uluslararası İlişkiler Açısından Fonksiyonlarının Değerlendirilmesi”, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. (Verso).
- Aslım, M. (2007) “Modern Toplumda Sporun İşlevi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. London: Sage.
- Bolçay, D. D. (2019) “Avrupa Birliği’nin Spor Politikaları”, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bozkurt, C. (2014) “Nazilerin Gölgesinde 1936 Berlin Olimpiyatları ve Türk Sporcuların Müسابakaları”, *History Studies*, 6(6): 17-41.
- Brentin, D., & Cooley, L. (2015). “Nationalism and Sport: A Review of the Literature. *Studies on National Movements*”, 3(1), 33.< <https://doi.org/10.21825/snm.85397>>, (24 Ağustos 2025).
- Britannica. (2025).. *Friedrich Ebert*. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/biography/Friedrich-Ebert> (25 Ağustos 2025).
- Burkel, L. M. (2006) “Cups, Cowbells, Medals, And Flags: Sports and National Identity in Germany 1936-2006”, unpublished Master’s Thesis, Naval Postgraduate School, California.
- Çakı, C. (2019) “Nazizm İdeolojisinde Sporun Sunumu: Spor Konulu Nazi Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme”, *TRT Akademi*, 4(8): 346-366.
- Canning, K. (2010). “The Politics of Symbols, Semantics, and Sentiments in the Weimar Republic”. *Central European History*, 43, 567–580.
- Chalip, L. (2006). “Toward a Distinctive Sport Management Discipline”. *Journal of Sport Management*, 20(1), 1–21.< <https://doi.org/10.1123/jsm.20.1.1> >, (24 Ağustos 2025).
- Çırka, S. (2017) “Küreselleşme Sürecinde Sporun Genel Bir Değerlendirilmesi”, *ABMYO Dergisi*, 45: 127-146.

- Galeano, E. (2003) *Soccer in Sun and Shadow* (M. Fried, Trans.), (London: Verso)
- Gellner, E. (1983). *Nations and Nationalism*. (Cornell University Press).
- Giesler, H. (1996) “Sportpolitik und Alltagserfahrungen: Die oberhessische Arbeitersportbewegung zur Zeit der Weimarer Republik”, *Mitteilungen des Oberhessischen Geschichtsvereins Gießen*, 81: 109-146. < <http://dx.doi.org/10.22029/jlupub-3796> > , (24 Ağustos 2025).
- Gülada, M. O. (2019) “1936 Berlin Olimpiyatları’nda Spor Yayıncılığının Propaganda Amaçlı Kullanımı: Olympia Filmi Üzerine İnceleme”, *TRT Akademi*, 4(8): 326-344.
- Habermas, J. (1992). “Citizenship and National Identity: Some Reflections on the Future of Europe”. *Praxis International*, 12(1), 1–19.
- Halbwachs, M. (1980). *The Collective Memory* (F. J. Ditter Jr. & V. Y. Ditter, Trans.; M. Douglas, Intro.). Harper & Row. (Original work published 1950)
- Hau, M. (2008) “Sports in the Human Economy: Leibesübungen, Medicine Psychology, and Performance Enhancement During the Weimar Republic”, *Central European History*, 41: 381-412.
- Heckmann, P. (2017) “Historical Development of Sport in Germany in the 20th Century: The Formation of Physical Culture”, unpublished Master’s Thesis, University of Jyväskylä, Finland.
- Heere, B., & James, J. D. (2007). “Sports Teams and Their Communities: Examining the Influence of External Group Identities on Team Identity”. *Journal of Sport Management*, 21(3), 319–337. < <https://doi.org/10.1123/jsm.21.3.319> > (26 Ağustos 2025).
- Hekimler, O. (2013) “1936 Berlin Olimpiyatları: Bir Barış Aracı mı? Yoksa Meşruiyet Arayan Bir Rejimin Propaganda Aracı mı?”, *Humanites*, 1(1), 103-128.
- Hobsbawm, E. J. (1992). *Nations and Nationalism Since 1780: Programme, Myth, Reality*, 2nd ed., (Cambridge University Press).
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (1983). *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press. < <https://doi.org/10.1017/CBO9781107295636> > , (26 Ağustos 2025).
- Hohaus, J. (2023) “Sport and National Identity-A German Example”, *Academia.edu*, < <https://www.academia.edu> > (25.08.2025).

- Horvath, P. (2015) "Kalter Krieg im Stadion-Die Olympischen Spiele als Teil des Systemwettstreits", unpublished Master's Thesis, Universität Wien, Wien.
- Hough, D. (2007) "Sport in German Culture: Introduction", *gfl-Journal*, 2: 3-6.
- Hughes, J. (2007) "Im Sport ist der Nerv der Zeit selber zu spüren: Sport and Cultural Debate in the Weimar Republic", *gfl-journal*, 2: 28-45.
- Imhoof, D. (2009) "The Game of Political Change: Sports in Göttingen During The Weimar and Nazi Eras", *German History*, 27(3): 374-377.
- İnce, M. (2016) "Spor ve Siyasetin İlişkisi Üzerine Bir Analiz; Sporu Siyasete Alet Etmek", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2): 456-464.
- İstif İnci, E. (2020) "Küresel Göçün Spor ve Vatandaşlık Boyutu: Sporda Temsilîyet Sorununun Türkiye, Azerbaycan, İngiltere ve Kanada Örneklerinde Değerlendirilmesi", yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Krüger, M. (2021). "Jugend und Sport – Zur Geschichte einer symbiotischen Beziehung von der Wende zum 20. Jahrhundert bis ins nationalsozialistische Deutschland", *Forum Exilforschung / Sportwissenschaft*. <https://doi.org/10.1007/s43594-021-00038-5>
- MacClancy, J. (1996). Sport, Identity and Ethnicity. (Berg).
- Mackenzie, M. (2003) "From Athens to Berlin: The 1936 Olympics and Leni Riefenstahl's Olympia", *The University of Chicago Press Journals*, 29(2): 302-336.
- Mosse, G. L. (1990). Fallen Soldiers: Reshaping the Memory of the World Wars. (Oxford University Press).
- Nie, T. (2013) "National Identity Representation in Sport Media: The Case of China and The U.S.", unpublished Master of Science Thesis, University of Missouri, Columbia.
- Özdemir, H. ve Bakan, S. (2016) "Ulus Devletin Oluşumu ve Sorunları Açısından Almanya İle Fransa'nın Karşılaştırılması", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(Ek Sayı): 19-58.
- Peukert, D. J. K. (1992) The Weimar Republic: The crisis of classical modernity. Penguin.
- Reicher, D. (2020) "Nationalistic German gymnastic movements and Modern Sports", *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 45(1): 207-225.

- Şahin, M. Y., Yetim, A. A., Karlı, Ü. ve Yılmaz, B. (2010) “Spor ve Milliyetçilik Etkileşimi: Ulusal Kimlik Oluşturmada Sporun Yeri ve Önemi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1): 1244-1263.
- Saure, F. (2007) “Körperliche Stärke und Behendigkeit zu Ehren oder Olympia in Berlin”, *gfl-journal*, 2: 7-27.
- Schleswig & Holstein (1938) *Nationalsozialistisches Wahlplakat zur Abstimmung über den “Anschluss” Österreichs*, Deutsches Historisches Museum, Berlin.
- Şengöz, M. (2022) “Ulusal Kimlik ve Ulus Bilinci Üzerine Bir Değerlendirme”, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2): 277-295.
- Sidal, S. (2020). “Eric J. Hobsbawm”. In *Milliyetçilik*, Ankara: Otorite: 292–299.
- Smith, A. D. (1991). *National Identity: Ethnonationalism in Comparative Perspective*. Penguin Books.
- Suner, A. ve Altay, A. (2018) “Toplumsal Kutuplaşma Ekseninde Sanat ve Spor”, *İstanbul Politikalar Merkezi Sabancı Üniversitesi Araştırma Raporu*, <<https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/Document/toplumsal-kutuplasma-ekseninde-sanat-ve-spor-ec8276/toplumsal-kutuplasma-ekseninde-sanat-ve-spor-ec8276.pdf>> (25.08.2025)
- Tükel Kanra, Y. (2023) “Alman Ulusal Kimliğinin Dil Merkezli İnşası”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 30: 825-841.
- Türkmen, M. (2012) “Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Beden Eğitimi ve Spor: İşçi Sporları ve Türkiye’deki Etkileri (1923-1938)”, yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üçüncüoğlu, M. (2017) “Ulusal kimlik oluşumunda sporun rolü: Litvanya ve basketbol örneği”, *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13): 589-600.
- Uğuryol, F. S. (2019) “Spor Felsefesinin Antik Yunan’da Paideia ile İlişkisi”, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Virdi, S. (t.y). “Constructing German Identity Through Sport”, Academia.edu, <https://www.academia.edu/17327328/Constructing_German_Identity_Through_Sport>(25.08.2025).
- Wedemeyer, K. B (2005). “Ein Ereignis für den ganzen Westen: Körperkultur in Weimar zwischen Öffentlichkeit, Kunst und Kultur”, in M. Cowan & K. M. Sicks (eds.), *Leibhaftige Moderne: Körper in Kunst und Massenmedien 1918 bis 1933*, (München: Wilhelm Fink), pp. 188-199.

- Weitz, E. D. (2010) “Weimar Germany and its Histories”, *Central European History*, 43(4): 581–591. DOI: 10.1017/S0008938910000713
- Woeltz, R. A. (1997) “Sports, Culture and Society in Late Imperial And Weimar Germany: Some Suggestions for Future Research”, *Journal of Sports History*, 4(3): 295-315.
- Yılmaz, B., Karlı, Ü. ve Yetim, A. A. (2006) “Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ): Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması”, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(4): 3-10.
- Yılmaz, N. (2013) “Weimar Dönemi ve Öncesinde Meydana Gelen Siyasi Çekişmeler ve Ekonomik Krizlerin Alman Sosyal Demokrat Partisi Bağlamında Bir Değerlendirmesi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1): 73-87.
- Yurdigül, Y. (2007) “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Ulusal Kimlik Olgusu ve Ulusal Kimliğin Televizyon Haberlerine Sunumu”, yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zabunoğlu, H. G. (2018) “Günümüzde Ulus-Devlet”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1): 535-539.
- Zink, F. (2009) “Der Sport und seine Institutionen im Spannungsfeld von Staat und Politik: Eine zeitgeschichtliche Untersuchung zur Anpassungsfähigkeit der Institutionen des Sports”. Unveröffentlichte Doktorarbeit, HW-Fakultät für Empirische Humanwissenschaften und Wirtschaftswissenschaft, Kaiserslautern.